

L'APORTACIÓ CATALANA EN EL SEGON VIATGE DE CRISTÒFOR COLOM

Rebuda de Cristòfor Colom a Barcelona. Anònim. S XVIII. Biblioteca de Catalunya. Podem observar l'escut de la ciutat i al fons, als vaixells, la bandera reial catalana.

**Per Eva Sans, Investigadora
Cercle Català d'història**

Un de tants aspectes importants estudiant la història colombina i que és transcendental per entendre l'origen de l'empresa són òbviament els ports de sortida i arribada dels viatges. Perquè les coses no passen per casualitat sinó que tenen una lògica. En aquest aspecte en concret, és en els darrers 70 anys que la historiografia està donant un tomb de 180 graus. Per exemple, cal recordar que encara que tothom pensi que és conegut de sempre que **Colom va arribar a Barcelona** després del seu primer viatge la realitat és que la historiografia oficial va intentar fer creure sempre que això era un error dels cronistes i deia que **Colom havia arribat a Sevilla. No és fins el 1944 que l'historiador canari Rumeu de Armas demostra de manera irrefutable el que avui ja sabem.**

Com tots vostès saben, a partir dels anys 90 es produeix una nova eclosió d'historiadors que donen un nou impuls a les investigacions. Així, l'**Alba Vallès** i la **Teresa Baqué**-entre d'altres- comencen a entrar en el moll de l'os **REAL: la catalanitat de l'empresa americana**. En aquest sentit, les meves investigacions segueixen per una part aquesta línia, i per altra banda acoten més el territori amb la finalitat d'arribar a ampliar més la informació sobre els personatges de la història oficial que es troben documentats a **Pals** i a l'**Empordà**. I la gent pot pensar.....¿ *I què hi pot haver-hi aquí en aquesta zona tan maca i rural, de masos, cases antigues... ?*---- Fa pocs dies vam tenir en una de les conferències del cicle a la professora de la **Rovira i Virgili**, la sra. **Maria Bonet**. Ella també està fent recerca sobre el seu àmbit concret, però va fer una reflexió molt interessant: **"Que des de Tarragona, tota la noblesa que està investigant dels segles XV i XVI l'acaba portant a l'Empordà"**. Això posa en evidència per una part, que no en sabem gaire res dels personatges nobles i importants així com dels fets succeïts en aquestes parts de l'**Empordà**, i per una altra confirma que una de les claus per desllorigar "el misteri" passa per aclarir què estava passant en aquells temps i quins personatges hi havia aquí a l'**Empordà**.

Avui els parlaré del segon viatge. **Veurem com la historiografia oficial deia que el segon viatge havia sortit de Cadis, esborrant també l'origen del mateix: o sigui Barcelona.**

La participació catalana en els fets de la descoberta d'**A-mèrica** estan documentats en nombroses fonts escrites: tan coetànies (quan se'ns parla d'en **Bernat Boïl** que acompanyà l'**Almirall Colom** i que fou vicari general apostòlic de les **Índies**, quan se'ns parla d'en **Pere Margarit**, capità militar en la segona expedició, o d'en **Miquel Ballester-Tarragoní**- el qual **Colom** nomenà batlle de la fortalesa de la concepció, o **Fra Ramón Pané** jerònim català també ...entre molts d'altres.), també es troba reflectida la participació catalana en èpoques posteriors, i recollida en diferents "*anales o cròniques dels segles XVII i XVIII*" tant d'**Aragó** com de **Catalunya** i perquè no hem pogut anar a veure les estrangeres, sinó també en trobaríem.

Les proves que els catalans són expedicionaris amb l'almirall Colom a la descoberta d'Amèrica són absolutes i aclaparadores.

Als "*Anales de la Corona de Aragón*" d'en **Diego Josef Dormer** de 1697 trobem unes súplices fetes l'any 1528 a les corts aragoneses de la vila de **Monçó** a l'emperador **Carles V**, on se li reclama que -els oficis i beneficis dels **Regnes de la Corona d'Aragó** s'han de donar a naturals i no a estrangers- i on de manera molt clara es

Llavors, és en aquest moment, amb les noves pistes i dades que van apareixen, amb els personatges de la història oficial situats aquí a l'entorn que ens porta a pensar **que Pals és l'autèntic port de sortida del primer viatge i potser no Palos, com la censura ens ha volgut fer creure.**

I aquest tema: els dels ports catalans oblidats i desconeguts és l'altra àrea en la qual ara intensament estic treballant. Ara fa dos anys, la troballa documental del port de Pals a l'arxiu de la corona d'Aragó ha permès cimentar la seva existència-...i era un port Reial donat que la vila de Pals s'incorpora a la Corona l'any 1311- i ha enderrocat la tesi més agressiva i contrària que ho negava i que posava en dubte la serietat de totes aquestes investigacions...**Més endavant, sobre la terminologia de Pals-Palos"... que ara acabo de comentar, els faré un breu apunt (inèdit), si més no que de ben segur despertarà expectació ...**

El rei Ferran el Catòlic, en els documents primigenis sempre se l'esmenta sol com a promotor de la descoberta d'Amèrica. Però no, al revés com ens han explicat. La reina Isabel no va tenir el paper que li ha assignat la història oficial.

Edició del "Quaderno de las leyes nuevas de la Hermandad".
Sevilla: Tres Compañeros Alemanes. 1486

RECORDA com la Granada i les Indies van pertànyer a la corona d'Aragó. Ens diu el següent: "... Y pues no con menos causa, donde tanta fidelidad y deseo de servir a V.M. ay se deve conceder lo suplicado en este Capitulo como a Conquistadores de dichos Regnos, e de otros tocantes a la Corona de Aragon mayormente, que ya el Rey Catolico, vuestro aguelo tuvo por bien, por el auditorio que los Castellanos hizieron al dicho rey Católico en la conquista de alguno de dichos Regnos, dalles y encorporalles en los Regnos de Castilla, la mitad del Regno de Granada et la mitad de las Indias que al dicho rey católico pertenecian.

La Granada està compartida per les dues corones, no és exclusiva tampoc de Castella.

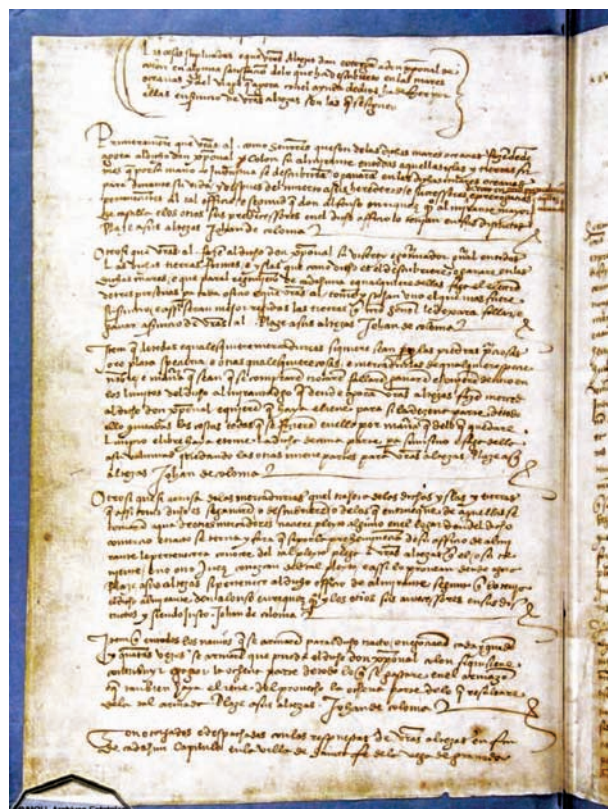
Si tornem de nou al tema del segon viatge de l'almirall **Colom**, recordarem com la informació trobada a la biblioteca de **Catalunya** a través dels "**Anales de Catalunya**" de **Narcís Feliu de la Penya** de l'any 1709 hi diu: "... embarcáronse grande número en Barcelona con Colón y fue el capitán Pedro Margarit. Partieron de Barcelona con la flota de Colón, llegaron a Cádiz a 23 de setiembre: Partieron de Cádiz tomando tierra en la Isla que llamaron Desseada, después a la que nombraron Española, partieron a Haití, donde les noticiaron de sus amigos muertos por los Indios...". La història oficial ens explica que salpen de Cadis el dia 25 de setembre obviant sorprenentment la primera part del viatge des de Barcelona, confonent i oblidant el paper fonamental dels catalans sota les ordres del seu rei: en **Ferran II el Catòlic**, comte de Barcelona.

A tal efecte, l'armada **Reial** provinent de **Barcelona** arriba a **Cadís** el 23 de setembre i per tant del 23 al 25 de setembre, són els dos dies que necessiten per abastir els vaixells de nou d'aigua i aliments després d'uns 15 o 20 dies de navegació abans de prosseguir el viatge cap a les terres descobertes. En els "**Anales de Catalunya**" també hi ha una nota de pàgina on es llegeix:

"... Fundaron los catalanes en las Indias Iglesias de Santa Tecla y de Santa Eulalia..."

S'ha posat també en dubte darrerament de manera pública i a través dels mitjans de comunicació, l'autenticitat o validesa documental històrica de les fonts que demostren com els catalans participen activament en la preparació de les Armades que van a Amèrica sota les ordres del seu Rei Ferran el Catòlic- si... rei de Castella... fins que la reina mori, però sobretot comte de Barcelona i rei d'Aragó. I això vol dir, que la seva tasca com a rei de la **Corona d'Aragó** posseïa la seva pròpia cancelleria, lleis jurídiques que respectar sotesmes a unes **Constitucions de Catalunya** i per cert... no oblidem com la copia de las capitulacions de **Santa Fe** es troben a l'arxiu de la **Corona d'Aragó** a **Barcelona**. La gent maliciosa que menystén les proves documentals però no se n'està de fer una lliure interpretació de les que li convé, potser no sap que el Sr. **Narcís Feliu de la Peña** era advocat i economista però sobretot defensor de la veritat. En l'edició de les "**Anales de Catalunya**", el professor **Jaume Sobrequés** a la seva introducció diu d'en **Feliu** que "**els catalans, a diferencia dels espanyols, italians, alemanys o francesos no han sabut explicar al món allò que han fet. Catalunya ha estat víctima per tant de l'oblit dels forasters però ha patit també el menyspreu i la informació tergiversada de la seva realitat col·lectiva.**"

"Los anales de Catalunya està escrita en Castellà", i en **Feliu de la Peña** diu al principi de la seva obra que tot i essent català i volent escriure en català precisament perquè els atacs i falsedats adjudicats als catalans es van escriure en llengua castellana, afegeix que: "**deviendo manifestar su equivocación no puedo excusar la respuesta en la lengua castellana, para que igualmente se entienda el cargo y la defensa y la equivocación y la verdad**", i per veure la base autèntica i rigorosa del treball d'en **Feliu de la Penya**, reproduïm les seves pròpies paraules quan diu:

*"Y para asegurarla- esta ver-
dad- en dicha centuria y en las
antecedentes, me he valido de
las escrituras auténticas, privi-
legios, Actos de corte, relacio-
nes de los Serenísimos Reyes
y de los dietarios, y libros del
Real Archivo de Barcelona, del
de la misma Ciudad, del de la
Deputación, de Lérida, Tortosa,
de Perpinyan, y de las demás
ciudades y villas del Principa-
do, Iglesias, conventos y auto-
res extranjeros.*

**Sabien vostès que els
"Anales de Catalunya"
van ser confiscats per Felip V ?**

Retrat de Felip V

Llegim la informació que ens van fer arribar els companys
investigadors **Josep Catà i Antoni Muñoz** a qui agraïm
facilitar-nos tal document:

**-Edicte del 12 de març del capità general de Cata-
lunya Castel Rodrigo per ordre de Felip V-**

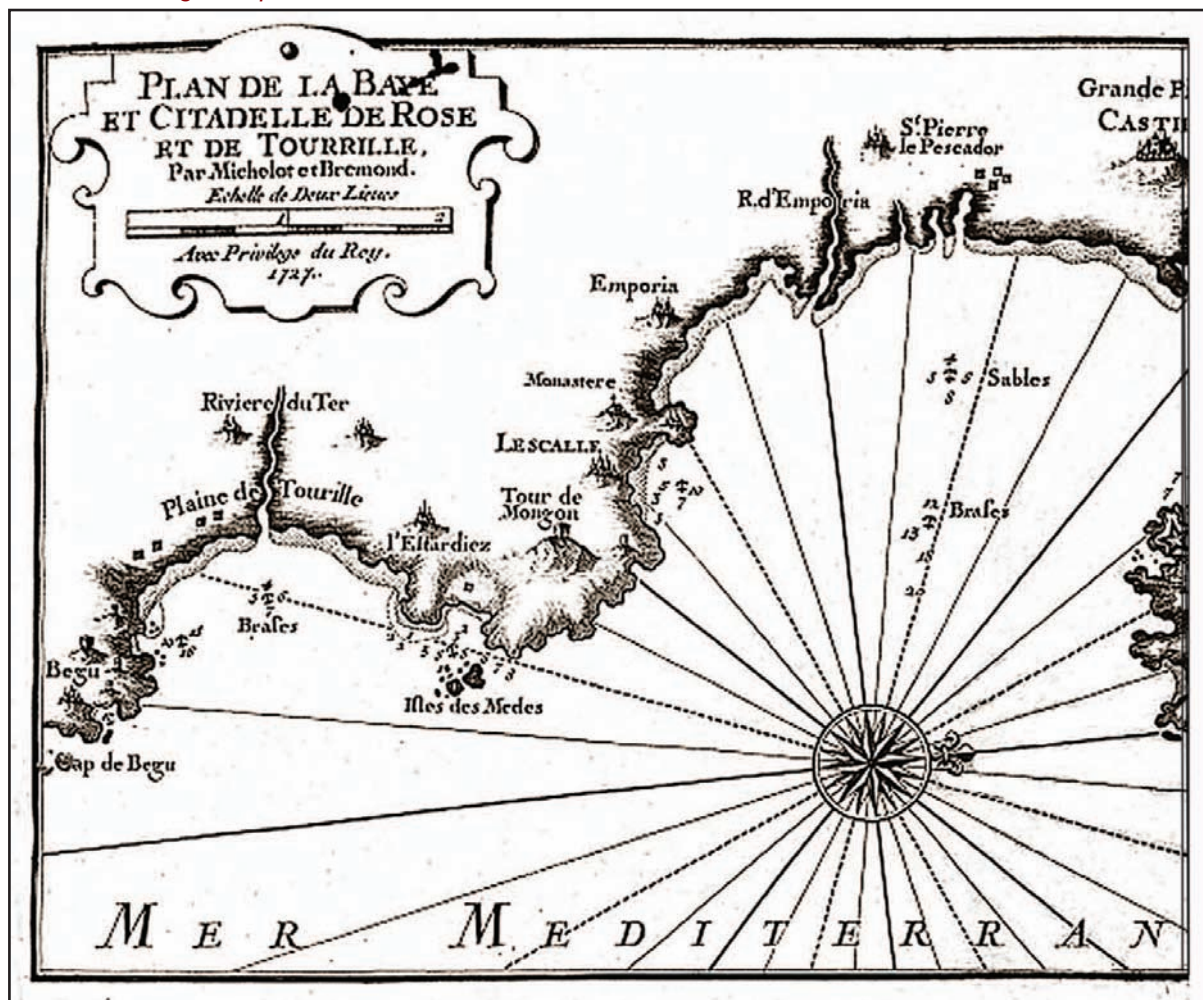
*"... Finalmente como lo ciega malicia en las turbaciones
que empezaron en el año 1705 dió a la Imprenta un sin
fin de Papeles sediciosos, Libelos infamatorios, Can-
ciones, Alegatos luridicos, Poesías, Narraciones His-
toricas, baxo varios renombres, indignos de tolerarse.*

*Por tanto, bajo las mismas penas de
Reos de Lea Magestad... y mandamos
que a Persona alguna le sea lícito rete-
ner y mantener dichos papeles..Y porque
entre lo Historica se hallan impresos u-
nos Anales de Cathaluña, su Autor el Dr.
Narciso Feliu cuya Obra distribuïda en
tres volumen en mucha parte, contie-
nen materia muy maliciosa, sediciosa, y
perjudicial al Estado: se prohibi, ordena
y manda que qualquier persona que
tanga las dichas Obras, baxo las mismas
penas, las deva entregar enteramente en
mano... Barcelona a los 12 de Março de
1716". -AGS, Gracia y Justicia lligall,
888. - (Archivo General de Simancas).*

**Per tant, veiem les tribulacions que ha patit la infor-
mació que ha parlat de la història de Catalunya .**

I no podem obviar aleshores que si l'arribada del primer
viatge es produeix a **Barcelona** com ens confirma l'his-
toriador canari, en **Rumeu de Armas** i obliga l'any 1944
a la història oficial a reconèixer-ho, si tenim també que la
preparació del segon viatge es produeix a **Barcelona**, tot
i que tothom ho hagués volgut tapar i si tenim també que
la sortida d'aquest segon viatge està documentada i
sabem per la medievalista del Csic, la sra. **Teresa Ferrer
Mayol**, que els catalans estàvem establerts en colònies
ja des del segle XIII amb el consolat de mar segons les
lleis de la **"Nació catalana"** per privilegi del rei de **Cas-**

Lloc d'ancoratge del port de Pals. Davant torre mora o Torre de Pals. Font: Biblioteca de Sevilla.1727.

tella a **Andalusia**, com a bases navals i de redistribució de mercaderies, veurem quin gran desconeixement tenim del funcionament i organització de la marina catalana i dels seus àmbits d'actuació. I si amb aquestes dades, veiem quin paper tan principal i cabdal ha tingut **Catalunya** en el tema de la descoberta i en canvi, quin oblit o desaparició "**fulminant**" hem patit, **ens hem de preguntar que alguna cosa no és gens normal en l'estat de les recerques fetes fins fa poc sobre l'origen de Cristòfor Colom i dels fets de la Descoberta d'Amèrica i el paper fonamental de Catalunya i la Corona d'Aragó en tot aquest assumpte**. I la pregunta que estem aleshores obligats a fer-nos i la resposta que cal trobar és

vador a nivell toponímic: **i és que Pals també se'l coneixia per "Palos"**. El registre diu el següent:

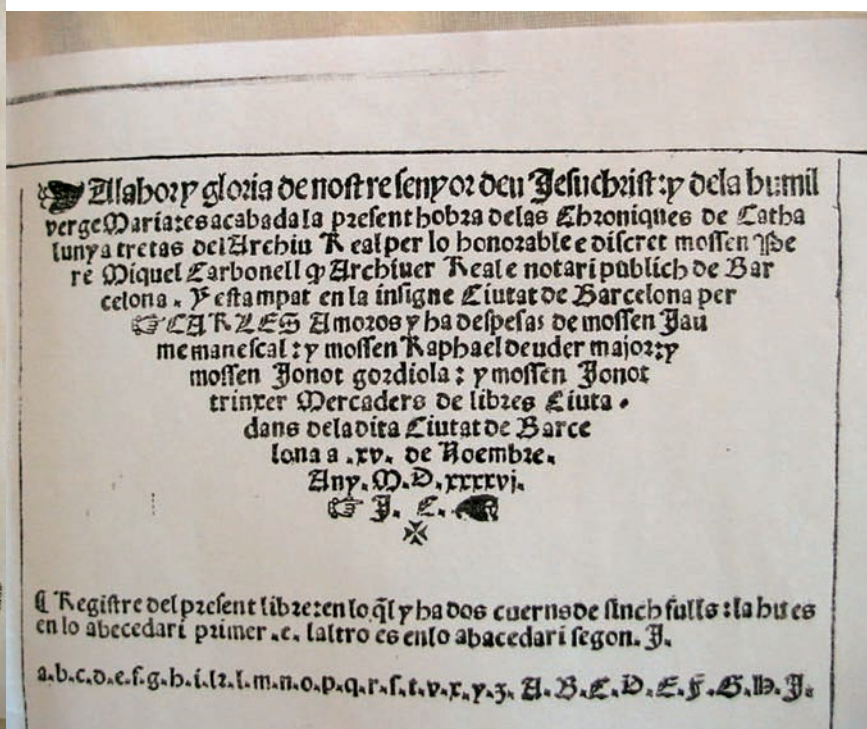
"...a mestre Llach Moner de Palos dotsa lliuras y son per paga y senyal li donen per las molas del moli com consta ab polissa de dits jurats a 8 de octubre 1602, n. (número) 43 dit". Probablement, mestre Llach devia ser un picapedrer de Pals que devia fer les moles del molí de Sa Punta de Palamós.

En relació al tema de la toponímia, recordem també que el cabo de **Palos de Múrcia**, originàriament es deia "**Cap de Pals**". Per tant veiem com un nom pot "**anomenar-se**" de diverses maneres: **Pals- Palls- Palus- Palos?**

La manipulació documental ha estat a l'ordre del dia en el nostre passat històric i allò més preocupant és veure com s'ha esborrat el nom de **CATALUNYA** del mapa, dels llibres i cròniques. **Us n'ofereixo una altra prova en**

Portada de les "**Chroniques de Espanya**" (Font: biblioteca de Catalunya.)

Per què hi ha hagut una desaparició massiva documental, per què hi ha hagut falsificacions i versions diferents sobre els fets de la descoberta d'Amèrica? Un dels artífexs principal de les expedicions com fou Catalunya i els catalans s'han esborrat voluntàriament al llarg dels segles de les pàgines de la història.

Un últim apunt d'una dada inèdita trobada a l'arxiu de Palamós

En el llibre d'entrades i sortides de **Palamós**, el company i historiador de l'art **Gabriel Martín**, ha localitzat una informació que parla dels pagaments fets pels jurats a la gent que l'any 1602 havien portat materials o realitzat treballs per la vila de **Palamós**. En relació a aquest fet i al del port de **Pals**, Gabriel m'havia fet participi anteriorment d'una notícia d'un registre "**d'unes lloses vingudes de Pals per enllosar la muralla de Palamós**". La seva darrera dada documentada fa referència a un aspecte inno-

questes "**Chroniques de Espanya**". Llegeixin bé ... perquè si miren amb atenció descobriran com en el colofó de la obra, hi apareix citat de nou el títol d'aquestes chroniques.

En realitat i tal com testimonia el seu colofó -el qual segons estudis és més antic que la portada - la obra es deia originàriament: "**Chroniques de Catalunya**".

Per tant, després d'aquesta demostració de la participació catalana en el segon viatge que sortí des de Barcelona però a més del paper cabdal dels catalans en els fets de la descoberta d'Amèrica i tenint en compte el gran reconeixement que des de les nacions estrangeres sempre s'havia tingut cap a Catalunya i cap als Catalans no és extrany que l'emperador Carles V exclamés un dia: "**...Prefereixo ser comte de Barcelona que emperador Romà...**"

